

Oponentský posudek na diplomovou práci

Diplomová práce: **Srovnání územní samosprávy v Japonsku a České republice**

Diplomant: **Bc. Jakub Křížek**

Vedoucí: Doc. JUDr. Martin Kopecký, CSc.

Oponent: JUDr. Petr Svoboda, Ph.D.

I.

K předmětu práce:

Jak autor píše v Abstraktu na str. iii, „*cílem práce je poskytnout analýzu hlavních podobností mezi právním pojetím místní a regionální samosprávy v Japonsku a v České republice*“. Pokud je mi známo, takto vymezeným tématem se v české právní literatuře dosud žádný autor nezabýval. Předmět práce je tedy zcela originální. Již z tohoto důvodu je práce zajímavá a přínosná, neboť poskytuje českému právníkovi v podstatě jedinečnou možnost seznámit se s právní úpravou japonské územní samosprávy. Ostatně, jak autor vysvětluje v Úvodu na str. 2: „... v české odborné literatuře se toho o japonské samosprávě bohužel příliš nedozvíme. ... zejména kvůli jazykové bariéře, která hlubší výzkum znesnadňuje“.

K metodice a práci s prameny:

Autor především zjevně dobře ovládá japonštinu („*studium japanologie*“, „*schopnost aktivně používat japonštinu*“, str. 1). Ve své práci vycházel „*na prvním místě z japonské odborné literatury*“ (str. 2), na kterou v citacích hojně odkazuje. „*Samozřejmostí*“ je pro něj „*práce i s primárními zdroji informací, tedy především s texty platných zákonů obou srovnávaných zemí*“ (str. 2). Uvědomil si metodologickou náročnost (i záludnost) svého tématu: jednak s překladem cizích právních pojmů, jednak s kvalifikačním problémem jejich překladu ve vztahu ke stejným či podobným českým právním pojmům, tedy s možností, že ve skutečnosti označují něco jiného, než označují české právní pojmy (str. 2-3).

K obsahové struktuře (systematice) práce:

Práce má výbornou originální logickou strukturu. Obsah práce je – kromě Úvodu a Závěru - rozdělen do 10 kapitol, z nichž vždy dvě po sobě jdoucí představují věcně navazující komparativní dvojice, a to tak, že tzn. že lichá kapitola se vždy věnuje japonské úpravě určitého aspektu územní samosprávy (zde je spíše popis) a navazující sudá kapitola se pak zabývá komparací s českou právní úpravou (spíše interpretace a analýza): 1. Ústavní základy územní samosprávy v Japonsku. 2. Ústavní základy samosprávy v ČR – komparativní pohled. 3. Znaky územních samosprávních celků v Japonsku. 4. Znaky ÚSC v ČR – komparativní pohled. 5. Působnost územních veřejnoprávních korporací v Japonsku. 6. Působnost ÚSC v ČR – komparativní pohled. 7. Druhy územních veřejnoprávních korporací v Japonsku. 8. Druhy územních celků v České republice. 9. Orgány prefektur a obcí v Japonsku. 10. Orgány krajů a obcí v ČR – komparativní pohled.

K obsahu práce má tyto obecné poznámky a připomínky:

Práce je po obsahové stránce výborná. Autor je pečlivý, jde ve svých popisech (překladech) i úvahách (analýzách) do hloubky. Jde přitom po podstatě věci a drží se linie výkladu. Nezabíhá do zbytečných detailů, neodbíhá od tématu.

Podle mne stěžejním a zároveň překvapivým zjištěním, které český právník učiní po přečtení autorovy práce, je skutečnost, že územní samospráva v Japonsku představuje v podstatě středoevropský model územní samosprávy, který je v řadě ohledu velmi podobný českému modelu. Ironií pak je i to, že tento model konec konců v Japonsku iniciovali Američané po totální porážce Japonska v roce 1945 (str. 4-5).

Mám-li vůči práci učinit nějakou významnější obsahovou připomínku, tak jde podle mne o to, že si autor nejprve zcela nevyjasnil základní právně-teoretický rozdíl či rozdíly mezi (nepřímou) státní správou a samosprávou, kterou vykonávají územní samosprávné celky v ČR, Německu, Rakousku i v Japonsku. Zejména si v návaznosti na teorii správního práva nevymezil základní hlediska (znaky), kterými se tyto dvě oblasti působnosti navzájem odlišují; autor používá pojmy „nepřímá státní správa“, „dekoncentrace“ a „decentralizace“ (str. 31, 32 a násl., str. 41 a násl.), ale nevynechává si je, ačkoli jejich obsah není v teorii v návaznosti na platnou právní úpravu vůbec jednoznačný. Díky tomu autor nebyl schopen argumentačně podloženě právně kvalifikovat hybridní oblast působnosti japonských obcí a prefektur, totiž japonský institut „zákonem svěřené působnosti“ (str. 35 a násl.); ten nahradil v Japonsku po reformě kolem roku 2000 předchozí institut „přenesené působnosti“ (str. 33), což bylo něco velmi podobného přenesené působnosti českých obcí a krajů. Autor nedává jednoznačnou, ale hlavně argumentačně podloženou, odpověď na otázku, zda lze „zákonem svěřenou působnost“ považovat za samosprávu. Jeho analýza na str. 36-37 je v tomto směru bohužel nedotažená. Na str. 41 uvádí, že zrušením „přenesené působnosti“ a zavedením „zákonem přenesené působnosti“ došlo ke „změně subjektu“, tedy decentralizaci. Prezентuje to jako danost, ovšem bez předchozích úvah, ze kterých by uvedený závěr logicky vyplýval.

Jsou přitom dvě možnosti výkladu. Buď jde o jakousi druhou oblast samosprávy, která je ovšem na rozdíl od „samostatné působnosti“ pod přísnějším státním dozorem i regulací. Nebo jde ve skutečnosti (i nadále) o nepřímou státní správu, byť volněji regulovanou, než byla původní „přenesená působnost“. Podle mého názoru jde o nepřímou státní správu, byť autor na str. 36 uvádí, že „se nejedná o nepřímý výkon státní správy“. Relevantní je podle mne zejména pravomoc státních správních úřadů řídit její výkon „stanovisky, směrnicemi a vnitřními instrukcemi“ (str. 37, 41) a dále odpovědnost státu (tzn. nikoli obce či prefektury) za její výkon (str. 31). Nesouhlasím s autorem, když na str. 37 píše, že „nelze hovořit o subordinačním vztahu“. Namítám: Co je lepším dokladem subordinačního vztahu než pravomoc státu vydávat vnitřní instrukce pro výkon „zákonem svěřené působnosti“? Autor ostatně sám připouští na str. 72, že „reformou“ se „jinými nástroji došlo nakonec k velmi podobným výsledkům jako před reformou“

K obsahu práce mám tyto dílčí poznámky a připomínky:

Ke str. 25: Nevím, zda úvahy na str. 25-26 o institutu „bydliště“ v novém občanském zákoníku (NOZ) a o „posilování prvků vztahu občan-obec“ v NOZu má nějaké veřejnoprávní důsledky zejména pro otázku příslušnosti (občanství) k určité obci. Patrně nikoli.

Ke str. 28: citace čl. 14 japonské Ústavy není přeložena do češtiny.

K formální stránce práce:

Autor se vyjadřuje přesně, jasně a srozumitelně. Práce se výborně čte. Tok textu je logický a uspořádaný. Oceňuji právnicky přesný i jazykově vytříbený („hezký“) překlad japonských právních pojmů, popřípadě i celých zákonných ustanovení, do češtiny. Možná bych někdy výjimečně volil jiné výrazy, například na těchto místech:

- na str. 3 překlad čl. 92 Ústavy Japonska: místo výrazu „*fungování*“ bych zvolil výraz „činnost“;
- na str. 6: místo výrazu „*usnášecí pravomoc*“ bych zvolil výraz „rozhodovací pravomoc“, místo výrazu „*vytvářejí*“ bych zvolil výraz „ustavují“, místo výrazu „*představení*“ bych zvolil výraz „představitelé“. Ale to je jen pro úvahu.

Myslím, že na několika místech práce měl autor citovat zdroj, z něhož čerpal, například:

- na str. 33 není jasné, z čeho čerpal informaci, že tam vyjmenované úkoly („*zajišťování potřeb místních komunit ...*“) spadají do samostatné působnosti veřejnoprávní korporace;
- na str. 34 není jasné, z čeho čerpal informace o „*značném rozporu mezi teorií a praxí*“, o „*zásazích státu do samostatné působnosti*“, o tom, že „*orgány územních celků ... byly chápány spíše jako prodloužená ruka státu, jako by byly jeho vlastními orgány*“.

Shrnuji:

Práce je mimořádně zdařilá a splňuje všechny požadavky stanovené pro diplomové práce. Stálo by za úvahu, kdyby autor její obsah koncentroval do článku, který by pak publikoval.

II.

Předloženou práci **doporučuji k obhajobě** a - s výhradou průběhu obhajoby – ji navrhuji klasifikovat známkou „**výborně**“.

V Praze dne 19.5.2014

JUDr. Petr Svoboda, Ph.D.